

Masă rotundă organizată de Revista de Politica Științei și Scientometrie – Serie Nouă la Universitatea din București în 4 decembrie 2013

(Round Table organised by Revista de Politica Științei și Scientometrie on December 4th at the Bucharest University)

DANIEL DAVID^a, PETRE T. FRANGOPOL^b

^aUniversitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, România
Icahn School of Medicine at Mount Sinai, New York, SUA

^bInstitutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Fizică Nucleară „Horia Hulubei”, str. Reactorului nr. 30, C.P. MG-6, 077125, Măgurele-Ilfov, România

After the anticommunist revolution of 1989, the Romanian academic setting is under a continuous reform. This article presents the conclusions derived by a group of experts that could guide the current policies in the field. The conclusions are focused on: (1) research; (2) teaching; (3) innovative services; and (4) academic administration.

Keywords: Education, Research Policies, Expert Analyses

Această sinteză a fost publicată și diseminată și în lucrarea [1] și la adresa:

danieldavidubb.wordpress.com [2].

Revista de Politica Științei și Scientometrie (RPSS; <http://rpss.inoe.ro/>) a organizat, în data de 4 decembrie 2013, la Universitatea din București, masa rotundă cu titlul „Universitățile și Cercetarea din România Încotro?”.

Există o tradiție a revistelor internaționale de profil de a organiza, periodic, astfel de mese rotunde, cu experți invitați, ale căror concluzii să servească, apoi, ca „input” decidenților în politicile din domeniu. Așadar, demersul RPSS se înscrie în această tradiție academică internațională.

Masa rotundă a fost organizată de Prof. univ. dr. Petre Frangopol, membru de onoare al Academiei Române, redactor șef al RPSS, în colaborare cu următorii coorganizatori:

- Acad. Prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, rector, Universitatea Babeș-Bolyai (UBB) din Cluj-Napoca;
- Prof. univ. dr. Daniel David, UBB;
- Prof. univ. dr. Mircea Dumitru, rector, Universitatea din București (UB);
- Prof. univ. dr. Romița Iucu, prorector UB;

- Prof. univ. dr. Livius Trache, Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” (IFIN-HH), Texas A & M University, SUA;

- Dr. Ioan Ursu, IFIN-HH;

Experții participanți (doar pe bază de invitație) au fost:

- Prof. univ. dr. Gabriela Atanasiu, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași;
- Prof. univ. dr. Valentin Cojanu, Academia de Studii Economice din București;
- Prof. univ. dr. Ioan Dumitrache, Universitatea Politehnica din București (UPB), membru corespondent al Academiei Române;
- Prof. univ. dr. Vasile Ișan, rector, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași;
- Prof. univ. dr. Petru Matusz, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara;
- Prof. univ. dr. Ion M. Popescu, UPB;
- Prof. univ. dr. Irinel Popescu, Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București și Institutul Clinic Fundeni, membru corespondent al Academiei Române;

- Dr. Alexandru Corlan, redactor șef adjunct al RPSS.

Fiecare participant va pregăti un articol extins, care se va publica într-un număr special al RPSS din 2014.

Concluziile principale ale prezentărilor și discuțiilor sunt următoarele: (concluziile sunt formulate punctual și grupate schematic pe activitățile principale ale mediului academic).

Cercetare

1. Strategia națională în cercetare nu trebuie să mimeze strategia europeană. Ea trebuie să se înscrie într-o politică națională, prin care (1) să rezolvăm problemele teoretice și/sau practice cu care se confruntă societatea românească și (2) să ne pregătim pentru a ne ancora, competitiv, în politica și strategia europeană. Nu în ultimul rând, merită să investim în acele domenii în care avem deja un avantaj competitiv și/sau în care dorim să ne dezvoltăm, cu șanse mari, un astfel de avantaj.

2. Cercetarea aplicativă trebuie finanțată preponderent de beneficiarii din mediul socioeconomic. Este contraproductiv să susținem, dominant, din fonduri publice, o cercetare aplicativă într-un mediu socioeconomic slab.

3. Cercetarea fundamentală trebuie susținută ferm, alături de cercetarea aplicativă. Dacă cercetarea aplicativă poate rezolva probleme practice punctuale, oferind, astfel, nu doar rezultatele dorite, imediat, dar și satisfacția unei competitivități aparente, pe termen mediu și lung, fără rezultatele aduse de cercetarea fundamentală (de exemplu, resursă umană de calitate, paradigme inovative etc.), aceasta devine necompetitivă și o „gaură neagră” consumatoare de resurse.

4. Cercetarea universitară, cu rol educațional, este finanțată, în mod oficial, prin finanțarea de bază. Deoarece finanțarea de bază este însă foarte scăzută – abia acoperind salariile pentru activitățile de predare –, aceasta nu poate susține, în mod real, cercetarea educațională. Așadar, presiunea se mută pe finanțările prin granturi de cercetare care, în mod normal, ar trebui să susțină doar cercetarea competitivă (universitară și neuniversitară). În consecință, banii pentru cercetarea competitivă sunt insuficienți, iar competiția pentru granturi nu poate fi organizată la standarde ridicate, deoarece ea trebuie să permită și accesul cercetării universitare cu rol educațional.

5. Finanțarea cercetării pe domenii trebuie dublată de finanțarea cercetării focalizată pe

probleme teoretice (de exemplu, în cercetarea fundamentală) și practice (de exemplu, cercetarea aplicativă), cu relevanță națională și/sau internațională.

Educație

6. Universitatea este definită prin programe la nivel de master și doctorat. Licența, cu excepția profesiilor liberale, numai reprezintă elementul principal de specializare universitară, ci este un element de culturalizare și de introducere într-o profesie. Această nuanțare și organizare nivelară trebuie să ducă, așa cum se întâmplă în universitățile de prestigiu din străinătate, și la sisteme de predare/evaluare și profiluri academice distincte, corespunzătoare fiecărui nivel (de exemplu, licență-master versus master-doctorat).

7. Ancorarea universităților în piața muncii trebuie realizată în mod flexibil. Astfel, trebuie evitate atât o ancorare rigidă, care să afecteze sever universitățile în condițiile dinamicii și volatilității extraordinare a pieței muncii, cât și demersuri paralele prin care programele universitare nu se orientează și în funcție de piața muncii. Ancorarea principală în piața muncii trebuie realizată prin programe la nivel de master. Licența are rol de culturalizare academică, cu excepția profesiilor liberale, unde ancorarea în piața muncii trebuie să fie puternică. La nivel de doctorat, se generează resursă umană capabilă să schimbe, nu doar să se adapteze la piața muncii.

8. Admiterea în universități trebuie gândită după setul de bune practici de la universitățile de top din străinătate, evitându-se mecanisme retrograde și de imagine, care pot reactiva „industria meditațiilor” de care am scăpat cu greu.

9. Sistemul de evaluare academică trebuie să fie nuanțat, după setul de bune practici internaționale specifice fiecărei discipline/fiecărui domeniu academic. Nerespectarea acestui principiu duce la distorsiuni grave în procesul de evaluare la toate nivelurile. El nu trebuie aplicat retroactiv, ci prospectiv - cu o perioadă de grație, corespunzând evoluției profesionale în domeniu -, vizând, pentru fiecare domeniu, zona proximei sale dezvoltări.

10. Rolul științelor socioumane trebuie reconsiderat și susținut pentru a genera activ și critic o cultură națională de calitate, cunoscută internațional, și pentru a rezolva probleme fundamentale de a căror rezolvare depinde însăși substanța societății în care trăim (de exemplu, schimbările demografice).

11. Rolul științelor și al științelor vieții trebuie regândit pentru a stimula mai multe colaborări interdisciplinare. Într-adevăr, problemele lumii în care trăim sunt complexe (de exemplu, încălzirea globală) și, așadar, doar colaborări complexe interdisciplinare pot aduce soluții adecvate.

12. Științele ingineresti trebuie regândite pentru o ancorare mai bună în cerințele și dinamica societății moderne (de exemplu, protecția mediului). Spre exemplu, este nevoie de un curriculum predictibil, dar și flexibil în același timp, și o legătură mai strânsă între științe și științele ingineresti.

13. Acolo unde este posibil, tehnologia (de exemplu, online) trebuie să devină componentă importantă a actului educațional.

14. Activitățile academice vocaționale din universități trebuie să fie susținute de profesioniști foarte buni (de exemplu, actori de marcă, sportivi), cu statut de cadru didactic asociat, până la nivelul de lector. În universități, „profesura” și conducerea de doctorat, trebuie, în mod obligatoriu, condiționate de activitatea de cercetare științifică, care nu se poate reduce la activități vocaționale, fie ele chiar de excepție (de exemplu, servicii inovative, creație artistică etc.).

Servicii inovative către comunitate

15. Pentru a oferi servicii inovative către comunitate, universitățile trebuie să aibă un corp de specialiști dedicați acestor activități (de exemplu, psihologi pentru servicii psihologice). Cadrele didactice și/sau de cercetare, ținând cont de numărul mare de responsabilități pe care le au, nu pot oferi sistematic, decât colateral, și astfel de servicii.

Aspecte administrative

16. Topurile internaționale ale universităților sunt importante ca element de autocunoaștere și schimbare organizațională, nu doar ca un element de prestigiu care atrage resurse și studenți.

17. Organizarea internă a universităților trebuie să fie făcută în mod flexibil: trebuie unite structuri academice acolo unde unirea aduce un avantaj competitiv și trebuie separate/dezvoltate structuri noi, atunci când aceasta aduce un avantaj competitiv prin promovarea expertizei și a specializărilor.

18. Trebuie promovat un climat etic în universități care să susțină un mediu de lucru sănătos și stimulat (de exemplu, care să respingă calomniile, conflictele și bârfa și care să nu permită devieri de la buna conduită academică).

19. Remunerarea personalului trebuie să țină cont atât de cantitatea activităților desfășurate (de exemplu, nu este totuna că un cadru didactic se ocupă de 15 studenți sau de 100), cât și de calitatea performanței academice.

20. Pozițiile de conducere din universități trebuie să fie expresii ale prestigiului academic/valorii profesionale existente. Ele nu trebuie să devină pârgii sau mijloace pentru obținerea incorectă, prin mijloace administrative, a prestigiului academic.

21. Focalizarea pe excelență și pe generarea unei culturi a excelenței nu trebuie să anuleze preocuparea pentru creșterea globală a nivelului actului academic.

22. Excelența nu este un dat. Prin mecanisme instituționale, ea trebuie (1) încurajată pentru a se exprima, (2) stimulată pentru a se menține și dezvolta și (3) protejată pentru a evolua.

23. Grupurile de excelență trebuie să se grupeze în rețele academice transparente, prin care să-și crească forța competitivă în competițiile naționale și internaționale.

Varia

24. Este nevoie de profesionalizarea domeniului politicii științei și scientometriei, prin formarea unui corp de experți.

25. S-a propus crearea unui consiliu național de experți cu rol de monitorizare, amendare și contributor activ pentru politicile în domeniu.

Bibliografie

- [1] P. T. Frangopol, *Mediocritate și Excelență – o radiografie a științei și a învățământului din România*, volumul 5, pag. 82, Cartea Cărții de Știință Cluj-Napoca, 2014, 304 pag.
- [2] daniel david ubb.wordpress.com

Autori corespondenți: daniel.david@ubbcluj.ro
pfrangopol@clicknet.ro

Fotografii ale Mesei Rotunde din 4.XII.2013 organizate la Universitatea din București, Sala Stoicescu.

De la stânga la dreapta: în picioare Mircea Dumitru, Rectorul UB, Ioan-Aurel Pop, Rectorul UBB Cluj-Napoca, Petre T. Frangopol și Vasile Ișan, Rectorul UAIC Iași.

Vedere de ansamblu a Sălii Stoicescu.

De la stânga la dreapta, Daniel David, Alexandru Corlan, Ion M Popescu, Ioan Dumitrache, Romiță Iucu.